

I. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia, Sopron, 2002.

Veszélyeztetett növényfajok élőhelyének rekonstrukciói és ennek eredményei a Nyírségben

Gyarmathy István - Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága, Papp László - Debreceni Egyetem, Botanikus kert

Az aktív természetvédelmi, konzervációbotanikai tevékenységek (és kutatásnak) számos módszere van, amelyet a Nyírségben (főként a Hajdúsági Tájvédelmi Körzetben) is végeztünk pl. hidrológiai rekonstrukciók, bekerítések, kaszálások, beerdősülés gátlások, tisztás rekonstrukciók, átmentések, invazív fajok visszaszorítása, védett fajok szaporítása és visszatelepítések, fajcserék, társulás-rekonstrukciók, stb. Ezekből az élőhely rekonstrukciókat, mint a védelem elengedhetetlen és elsődleges részeit mutatjuk be.

Eredményként és tanulságként a következőket sorolnánk fel:

- A negatív antropogén hatások minimálisra csökkentek, ugyanakkor gyakoribbá és szabályozottabbá kell tenni a kezeléseket, (kaszálás ideje, a biomassza eltávolítása, tisztás rekonstrukciók, legeltetés)
- A társulás-rekonstrukciónál némi sikertelenséget az utógondozások nem mindig rendszeres mivolta okozza, bár számos eredményünk van (akác visszaszorítása, Festuco-Quercetumok rekonstrukciója (Újléta, Haláp), visszatelepített fajok tartós megmaradása pl. *Iris sibirica*, *Salix pentandra*, stb.).
- A hidrológiai rekonstrukciók kielégítő csapadékú években elérték céljukat, de száraz években vízutánpótlásra is gondolni kell.
- Fontos eredmény, hogy jól demonstrálható a legeltetés csökkent intenzitásának társulás átalakító hatása, így a *Cynodonti-Festucetum pseudovinae*-nél *Koeleria glauca* dominanciája. A vízellátás javulása az általános kedvező hatások mellett -legalábbis az egyik érintett élőhelyen - megkérdőjelezhető változást okozott, pl.: a *Cirsio cani* - *Festucetum pratensis* helyett *Filipendulo ulmariae* - *Geranietum palustris* társulás tört előre, más kompetíciós viszonyokkal.

I. Néhány jellegzetes élőhelytípus

Zárt és záródó homoki gyepek

Nyílt homoki tölgyes

Kiszáradó láprét ligeterdővel övezve

II. Néhány jellegzetes védett növényfaj

Iris aphilla subsp. hungarica

Iris sibirica
(mesterségesen szaporított, eredeti élőhelyére visszaültetett példány)

Pulsatilla pratensis subsp. hungarica

Veronica pallens

III. Néhány veszélyeztető tényező

Vízhiány

Helytelen erdészeti művelés

Gyepek beszántása

Libalegeltetés

Védett növények kiasása

IV. Aktív természetvédelmi (konzervációbiológiai) beavatkozások

1. Természetszerű erdőfelújítás (erdőrekonstrukció), altalajlazításos, makkvetéses, pásztás művelésű technológiával
2. Gyors szukcesszió elleni beavatkozások és a túlzott produkció-felhalmozódás megakadályozása, a: fokozottan védett, bekerített láprétek téli kaszálása, alternáló kaszával felszerelt könnyű géppel, b: cserjék kézi visszaszorítása, c: tisztás helyreállítása ligeterdőben.
3. Augusztus eleji szelektív láprét kaszálás a védett növények érdekében kihagyandó terület megjelölésével

4. Agresszív, adventív, invazív lágyszárú és fűszárú növényfajok visszaszorítására tett erőfeszítések

Szárzúzózás

Lekenés

Kézi kaszálás

Permetezés

5. Érzékeny és veszélyeztetett területek bekerítése (itt látszik az összefoglalóban megjegyzett magasabb vízháztartás miatt kialakult társulásváltás eredménye is).

6. Hidrológiai rekonstrukciók, a vízvezetés megállítása, pótlólagos vízborítás visszaduzzasztással

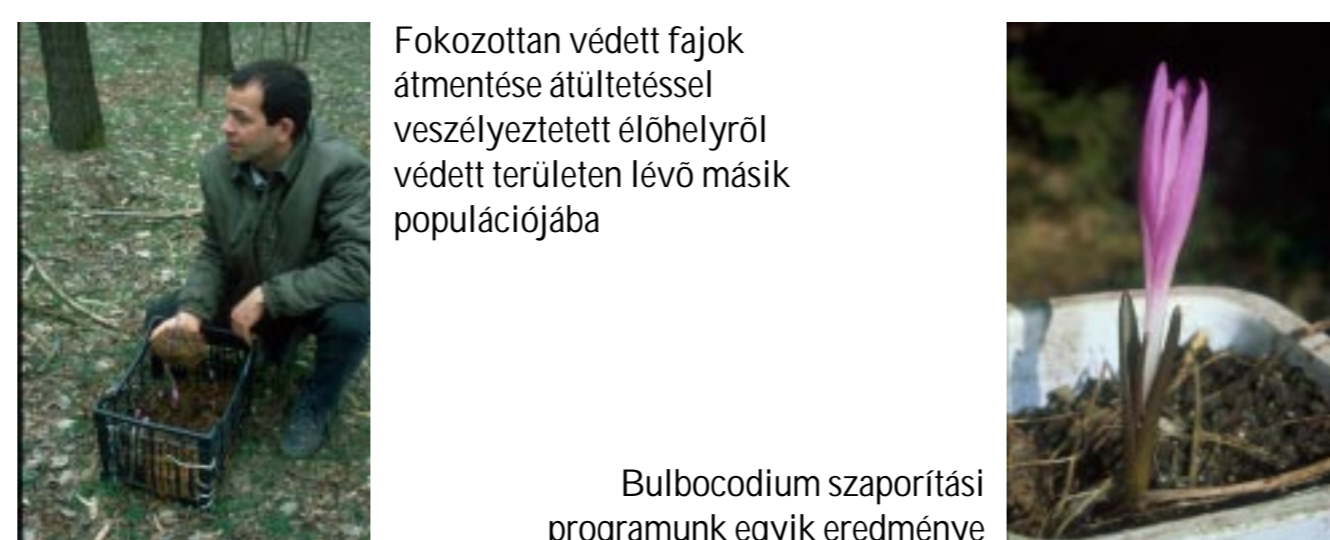

Ideiglenes bukó kialakítása fakarókkal és deszkákkal

Homokzsákos elkötés

Betonműtárgy betétpallókkal

7. Konzervációbotanikai munkálatok

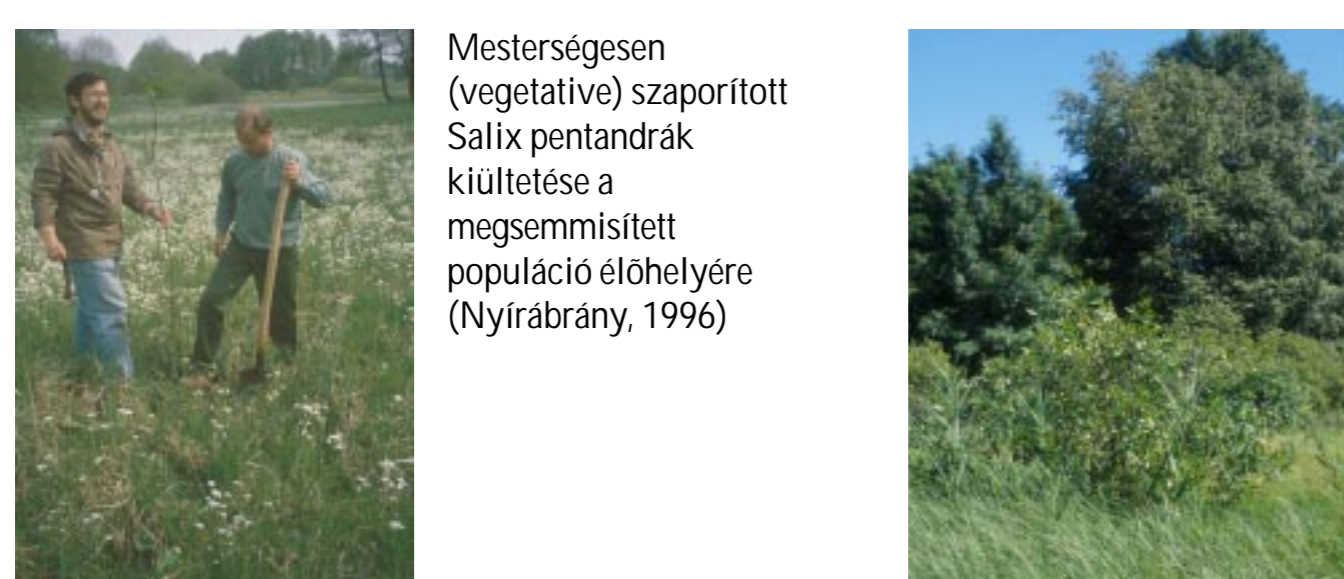

Fokozottan védett fajok átmentése átültetéssel veszélyeztetett élőhelyről védett területen lévő másik populációjába

Bulbocodium szaporítási programunk egyik eredménye

Generatív szaporított, előnevelő edényekbe ültetett védett növények kiszállítása az előnevelő kertbe

Mesterségesen (vegetatív) szaporított *Salix pentandra* kiültetése a megsemmisített populáció élőhelyére (Nyirábrány, 1996)

A felcseperedett 3 m magas példány 2002 nyarán

Virágba borult *Hieracium aurantiacum* az előnevelő kertben

Mesterségesen szaporított *Hieracium aurantiacum* kiültetése eredeti élőhelyére

Kiültetés az előnevelő kertbe